

Издаје Недјељом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
за годину 6 ф., на по год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
годину 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплатити мање се у
плаћеним писмима немо-
средно администрацији „Гл.
Црногорца“ на Цетиње, а
може се и картом упут-
ницом на пошту у Београду.
Дописки пишу се уредни-
штво. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме иначе.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

РИМ, 24 марта (службено). — Краљ је именовао Депретиса министром иностраних, Криспија министром унутрашњих послова, Занарделија министром правде, а министром војним Бертолевија. Краљ је примио оставку конта Робиланта. Нови министри закле-ли су се данас Краљу.

БЕЧ, 24 марта. — Калнокија је прамно јучер бугарског путника Стојилова у врло дугој аудијенцији. Стојилов још није кренуо из Беча.

СРИЈЕДАЦ, 27 марта. — Каравелов и Никифоров пуштени су из тамнице, Каравелов је положио четрдесет хиљада, а Никифоров двадесет хиљада франака јемства. Жандари чувају куће Каравелова и Никифорова да се они не би могли договарати са својим пријатељима. Учињено је што је нужно да се порече разнесени глас, као да су власти хтјеле држати њих двојицу на једноме мјесту (интернирати).

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

„Лондон, 1 априла. Лорд Солзбери изјављује да њему није дошло до знања, да је потписат уговор савеза између Италије, Њемачке и Аустро-Угарске“.

Тако гласи један брзојав нашег, по невољи, редовног извјештача, бечкога кореспонденца биро-а, те га налазимо у бечкијем листовима пошљедње поште. И ми смо га могли донијети још у прошлом броју, но наш извјештач био је заборавио нас, јер — то се нас никако не тиче, то се тиче само — Италије, Њемачке и Аустро-Угарске.

Но брзојав је тако јасан, да нема никакве сумње: Овај уговор те му берлински листови разгласише обнову као

највише јемство мира, тај уговор није обнoвљен, није потписан. Иначе би то лорд Солзбери, као пријатељ, морао знати.

Па како сад стојимо с миром, кад се сад види да онога никад није ни било, што се славило као највише јемство његово?!

О прелому у влади италијанској брзојављају „Н. Сл. Преси“ 1 априла (по н.) из Рима:

„И ако Капроли није потпуно задовољан с успјехом преговора који се воде између Криспија и Занарделија с једне и Депретиса с друге стране, пошто би желлио да он узме у руке управу иностране политике, што се не може одобрити, ипак сами преговори као да ће се повољно свршити. Кад сјутра дође Криспи из Напоља, предузеће се пошљедњи кораци. Што се тиче конта Робиланта, заиста је чињено све могуће, да се постигне споразум између њега и Криспија; но нема никакве наде каквом успјеху, те ће по свој прилици, као што је већ јављено, Депретис узети привремено управу иностране политике. „Фанфула“ доказује, да би споразум између Депретиса и Криспија био потпуно довољан да ујемчи вишину скупштине, која би се саставила из центра, великог дијела левнице и старе деснице. „Риформа“ вели да је доста, ако су нови министри сложни у општем мислима, за све остало биће пута и начина“.

* *

Иста прилика јавља из Рима:

Гласови, да ватикан хоће да учини приједлог за стално утврђење мира, основани су у колико се тиче жеље ватикана. Папин изасланик у Цариграду понудио је био Вел. Везиру Папину посредовање још у почетку бугарског заплета; В. Везир запитао је

о томе Г. Радовица, који се насмијешно и слегао раменима. Тај први неуспјех није покварио воље Лаву XIII те навијек жели да буде највиши миротворац овога свијета и прилика је да је кардинаду Галимбертију било наређено, да у Берлину гледа да докучи што мисли о томе кнез Бисмарк. Но поуздано се увјерава да наговјештаји Галимбертијеви у Берлину нијесу повољно примљени. Све остале вијести разних листова о миротворству Папином змишљене су. Права је беспослица онај глас тега доноси „Фанфула“, да је Папа предложио да се оснују двије неутралне задружне, федеративне, државе, једна на западу, између Француске и Њемачке, друга на истоку, на Балкану, те да једна дође под заштиту Италије, друга под заштит Аустрије.“

* *

Берлински лист „National Zeitung“ јавља, не баш поуздано, да је Г. Гирс дао оставку и да ће га замијенити руски посланик у Берлину граф Шувалов. Јучер је Шувалов, тобоже због својих послова, кренуо у Петроград и веле, прије тога имао је разговора с Бисмарком. Исти лист јавља једнак, да је кнез Лабанов, који води важне погодбе између Русије и Аустро-Угарске, још навијек у Петрограду. Тим приликом напомиње „Nat. Z.“ —, како се још прије говорило, да ће кнез Лабанов брзо замијенити Гирса.

* *

Из Букрешта брзојављају 1 априла (п. н.):

„Два бугарска ускока нападоше синоћ овдје Манчова, начелника Русчука, гађаше га три пута револвером и тешко га рапише. Нанадач су затворени; они рекоше да је освета, што је Манчов издао сриједачкој влади смјер пошљедње побуне.“ Други глас

јавља: „Због нападаја на Манчова позвано је више бугарскијех бјегунаца на полицију да их испитају. Но нијесу затворени, јер судови румунски још нијесу довршили испита. Само су кривци затворени. И ако се два зрна још нијесу могла извадити, Манчов се ипак налази прилично“.

Манчов је, као што јавља „Аж. Ава“ из Сриједца, пошао био у Букурешт са знањем и одобрењем сриједачке владе.

* *

Нама су одмах испрва била сумњива учестана брзојавна увјерења сриједачке владе, која нам је тако тачно достављао наш иначе тако штедљиви и мучљиви бечки „Кор. бир“, — да је све мирно у Бугарској: „l'ordre règne à Varsovie“.

Као што нам јавља наш парочити дописник, то увјерење ваља тако разумјети, да је цијелим народом бугарским овладала неодржива врева и да је на неколико мјеста већ опета дошло до крвавог сукоба. Уједно нам се навјешћује подробији извјештај о томе. Тек стигне, саопштићемо га у листу.

* *

Прогнани из Алсације и Лотарингије Антоан, посланик Меца у царевинској скупштини њемачкој, прича сам у једном француском листу о своме прогонству овако:

„31 марта сједио сам у кафани са неколико пријатеља. У толико узеше надзорник полиције и рече ми: „Господине посланиче, пођите са мном, полиција има нешто да вам саопшти“. Кад нађахмо из кафане, среташе ме четири агента полиције и пејшоп са мном у полицију. Ту ми рече надзорник: „Вама је забрањено остати у Алсацији и у Лотарингији. У свакој другој њемачкој земљи смијете живјети. Но ако ћете поћи у царевинску скупштину, не смијете проћи кроз Алсацију и Лотарингију, ако нећете да будете осуђени бар на три мјесеца тамнице“. Надзорник

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

МЛАДИ РАЈИ.

Пјесма Ђесарева мјезинице надвојвоткиње
Марије Валерије. *)

Што тако бучи с крпа ти пад,
Пјенасти, мавити дјетићу млад!
Што хиташ тако у безобзир
Из црних гора у равни шир?
А вали ти шуме пјесмом и сном
И не гледају на дивни ти дом;
Ох стој, ох стој,
Бијесни, млади скоковче мој!

* *

Хладовина горска, зелени мај,
Уза те древади лиснати сјај,
Па плаво небо, па свијетли зрак,
Свијетлина и мирне прољетњак,
Све те то моли у један глас:
„Не у туђињу, остај у нас!“
Ох стој, ох стој,
Бијесни, млади скоковче мој!

* *

Ој, не хитај тако с кама на кам,
Та тамо те чека пожар и плам,
Та тамо те чека жестоки бој,
О тебе с' отимљу, дјетићу мој!
Још довле не донире разбојни страв,
Не руди још вала ти јуначка крв;
Ох стој, ох стој,
Бијесни, млади скоковче мој!

*) Бечка „Нова Сл. Преса“ од 28 (16) марта доноси ту пјесму с овом биљешком:

„Једна пјесма надвојвоткиње Валерије.“ На јучерашњем годишњем скупу „Прве Задруге за Школске Насеобине“ раздават је педагошко-књижевни љетопис те задруге; у тој књизи има и једна пјесма надвојвоткиње Марије Валерије, под насловом: „Der junge Rhein“; у ови час, кад се опет купе ратне објавине, та пјесма није без политичког „врха“ (pointe). — Стих је исте мјере у нашем пријеводу који је у њемачком оригиналу.

КАЛУЂЕРОВАЧА.

Који прочита о овој пећини Калуђеровачи, тога ће исто читање побудити на што више страхопоштовање и признање силе и свемогућства божјег. Тако ће га то читање подејетити и на то: да мисли каква су наша стара времена била, и како је у њима Српство страдало и његови наставници од праве вјере и науке Христове, који су махом били монаси, калуђери, те су радосно сваку муку подносили — па као што знамо из више доказа, да су мнозина и живот свој жртвовали а нијесу се шћели одрећи праве вјере и науке Христове; те су тијем нама, своме потомству, много користили, почем су нас у тој вјери одржали и утврдили између претенкијех неприлика и притиска од инјерјерства за толике године и вјекове.

Да би читалац боље разумио, прво ћу прозборити о мјесту и околини те пећине, па послје о ономе што се о њој прича.

Ријека Тара тече од Васојевићке нахије сјеверо-западу; сниже пивског села, Доњијех Црквица, састаје се са Пивом, ђе обје на своме саставу губе своја имена па се отале зову Дрином. Узевши Тару од близу Поља Колашинскијех испод планине Сињајевине па до њеног састава са Пивом, она тече великом и дубоком провалијом; та је провалија једнако дубока и дугачка ка десет сахата путовања. Та дубока провалија или корито састоји се из самијех стрмијех литица, које се зову тарске греде или стијене.

Као што рекох, дужином Таре за десет сахата, није не би могао прећи те провалије с брда на брдо за мање од три сахата. У колико говорим о дужини дубокоине Тарске којом тече т. ј. од Бистрице испод Сињајевине па до њеног састава са Пивом, само се преко те провалије с коњем прећи може на Добриловину, Пренђане, Левертару и Тенца и то свукуда доста ризично; а још ће има вјештака од тијех мјеста може пјешак прећи на: Довољу ниже Шљиванска, на Архангел, на Лом, Никовића Луку, Драшку Усов и Бендову Луку.

Та је процлина још највиша између огранака дурмиторскијех и љубињанскијех. Одовуд, од Дурмитора, повлаче се његови огранци све понаниже до Таре постепено вежући се један за другог; а теку овим редом: Штулац, Бабе М., Ђуровац, Мало и Велико Лице, Јелица, Велика Коса и Језик. Ова потоња три огранка већ дотичу до Таре пружајући се један до другог крајем ње; а од оне стране Таре, из Туреке дотичу огранци од планине љубињке као што су: Обзир, Врановина и Дулин Бријег.

Кад између тијех огранака дођеш к ријени Тари, онда те стане: сад ево страх, сад ево чуђење и дивљење а сад ево и нека милина и уживање. Страх ти долази највише од са свијем опасног пута; јер на нека мјеста, да ти се мало нога поклизне, би могао лећети преко хиљаде метара да није ничим не дотакнеш прије но би пао под стијену или у валовиту и брзу ријеку Тару. На и велика хука и бука

не звони прелијено уху човјечјем, почем Тара скаче преко и око камења те тијем производи разне даворије, које одлијежу у ближње пећине и греде.

Па није ни то само, по на више мјеста махом из пећина и стијена извиру више и мање воде од којих свака има бар по један скоковац или слат. Таквијех се вода тамо налази више, али су главне: Суво Врело, Бијело Врело, Буцавица и друге. Око тутња тијех скоковаца разиграле се и живе скоковнице: дивокозе. Њих тамо доста има, те ме то једино са неким друштво и домаћило неки пут у те вратоломе људске. Чим прва дивокоза опазн човјека, почне бјежати, но и једанак на свој нос неку звижду просипати, која јој се на четврт сахата чути може, те тијем она јавља другим својим другарицама да бјеже ако их ће има; те тако све једна другој гласове додају и све бјеже. У овоме бјежању одвајају по којој камен; па још кад је овај голем и дранав, чујеш га како лети са какве велике стијене те и он просипље неко пухање, звиждање и свирање као какав свирач; пошто падне и о другу стијену удари, производи виши тутњак но на некоме другом мјесту да цукне топ, јер овђе одлијеже одјек од једне стијене и пећине до друге. Кад човјек овђе дође и почне све то гледати, мора се замишлити; али му најпослије не остаје ништа друго рећи до: „Јако возвеличашасја дјела твоја Господи, веја премудростију сотвориш јеси“.

У тијем је гредама и Калуђе-

полицеја изјави још да му је жао што је Антоан пошао тим правцем политичким. Комисар јави Антоану, да му је наредба за његово прогонство стигла из Берлина, да је на њој потписат Хоселос и да је наређена на основу закона о диктатури. На то рече Антоан, да ће поћи у Француску. „То сам и ја мислио.“ рече надзорник. „Воз у Пањи креће у поноћи. Путуйте.“ Буде му дозвољено да види своју породицу, кући га отпратише агенти, пустише га да уђе сам к жени, по мораде им се обрећи да неће бјегати. Пробуди жену и она му поможе спремити ствари за полазак уз надзор полицеје. Антоан је био врло тужан, дијете му бијаше боно. Посавјетоваће се са својим пријатељима посланицима, да ли ће задржати посланство, или ће се захвалити.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

ЦЕТИЊЕ, 28 марта.

(Долазак Свјетлости Двора). — Данаас на три часа по подне стигла су с Ријеке на Цетиње Њихова Височанства, Господар и Књаз и Књигиња Милена, Њихове Свјетлости Књаз-Нашљедник Динило и Књаз Мирко, Књигиње Милица и Стане и мајка Његовог Височанства, Госпођа Стане. Цетиње је било ок њено заставама и народ је свућ путем п до самога Двора поздрављао исцетињем усклицима радосни долазак св та Господара и своје Књигиње. — Њихове Свјетлости Књаз Петар Карађорђевић и Књигиња Зорка присјелили су још у понедељник у нашу средину.

Кипа, која је находила два дана и двије ноћи скоро непрекидно, престала је данас на подне и, тек стиглоше Њихова Височанства, сијну јарко сунце на Цетиње.

Са свјетлим Двором дошла су на Цетиње и сва господа те су при Двору, па и замјеник министра просвјете и црквених дјела, г. Ј. Павловић, који је сву зиму провео на Ријеци.

— Г. Алфред Жерарден, назорник шумарски из Париза, који је послан био од своје владе стручним послом у Горњу Арбанију, прошао је овуда у петак, врћући се у отаџбину. Госп. Жерарден је прави тип питомости и веселости галске, а у исто вријеме праве умјетничке нарави. Сав свој пут од Париза до арнаутскијех гора накинто је сликама, те израда прелази границе дилетантизма. Особито смо се дивили избору ликова и пејзажа, те мислимо да си тај збор подичио какав умјетнички лист. Г. Жерарден је обреча поврнути се у Црну Гору до мјесец дана.

рочача пећина између још многијех другијех пећина. Она је за једно 15 минута удаљена од ријеке Таре. Под једном је оскојном засјенимом стијеном; љетом је по нешто мало може сунце огријати, а зими баш ни мало. Широко јој је грло 30—40 метара; а колико је унутра дугачка сад ћу вам причати. До данас није се могло постићи докле је унутра дугачка (шупља) а прилика је да ће се мучно то и по данас постићи. Уз њу има виђелице за једно 60—70 метара; и баш унутра ње, на самом крају виђелице, има један дио стијене мокар као да се је ознојно, и при дну је т. ј. при земљи косог положаја; у њој истој има закопана једна камењача, која рекао би да може примити око двије оке воде. Увијек је пуна воде а познати се не може окле та вода узлази у њу, осим што је мокра стијена око ње. Причали су ми да је из те каменнице по у један ред пило по двадесет жеднијех ловаца, на нијесу никад могли препити ту каменницу но да је у њу свагда једнако воде било. У крај те каменнице пејечен је у стијени један крст; и народ тамошњи по предању прича за ту воду и пећину и за тај крст ово:

Причају да у тој пећини има ђавола и сад ево. Некијем се људима привиђало кад што у развијем еликама, а некијема су се опет у тој пећини причујавали различни гласови. Ја им могу вјеровати да им се привиђало и причујало, теке да им је то долазило од страха који су имали кад су туда пролазили; почем нејаки и страшиви и данас страхује кад сам

† Михаил Јовов Почек.

Та не боли цвеће
Кад са гране пане,
Већ на тужној грани
Остану тек ране.

Не умире поток
Кад отече даље,
Већ корито тужно
Суши се и таје.

Кад долети типа
У висину с' вине,
Али тужно гњездо
У самоћи гине!...

Змај.

Свршивши с одличним успјехом поморску школу у Котору, Михаил се прошле јесени укрцао на аустријски трговачки брод „Атила“ да сврши прописану двогодишњу праксу а по томе да се подвргне капетанском испиту. С мора писао је често домаћима и пријатељима како би радији да му се навести на оцане, него ли што је принуђен тијем бродом пловити по средиземном. Од једном застадоше писма, по у мјесто њих стиже пусти глас, тек сада, да се поћу, 20 фебруара по ст. на путу из Катаније у Ровињ утопио....

Тај пусти глас пренерази свакога који је то вапредно момче познавао, а како је ојађелој удови му мајци и фамилији, то је јадно и замислити!

Пок. Михаил тек бјеше навршио седамнаесту годину, а у току тако кратка живота дао је обилатијех доказа своје умне снаге, чврстоће воље и истрајности. Доста је напоменути да кад поће у Котор отрагу четри године није умислио ни једне ријечи талијански, а на крају првога семестра — дакле након чет мјесеци — положио је први испит на томе језику. На крају прве године био је међу одличнима. Тако на свршетку сваке школске године. То је само што се тиче успјеха у науци, а иначе о његовој зрелости и карактеру могло би се много причати.... Као што његова жалосна кућа губи у њему своје уздаће тако и Црна Гора губи честитог сина, који с временом ћаше јој бити међу прибрањима.

Покој му млађаној и честитој души!

ПОЉСКА ПРИВРЕДА.

Упутство за сађење воћа.

Воћарство је важна радња за сваког, па био си пољопривредник, занатлија или

најезе покрај те пећине, па тако страхујући мора му се нешто притворити и причинити. А при том се то привиђање и причујање збивало махом поћу или испред саме пећине. А баш ни чуда толико није што би нејач онђе страх било, почем од ове пећине до најближијех кућа у селу Тапцима има 11/4 сахата, а код ње је управо и у пола дана полу мрачно, јер је у засјенку и у таквој дубини међу стијенама да се испред ње ништа виђети не може до неба више себе: а нигда не престаје велика тутњава и јака тарска те би рекао, све ће оне стијене попадати од велике хуке.

За онај крст, исјечени у крај водене каменнице, причају, да се из првина није никако пило из те као ђаволске пећине, док су од некуд од некаква зудума добјегали некакви калуђери те се у ту пећину скрили и у њој неко вријеме протурили. Кажу да су исти калуђери ту воду освјетљали и онај крст крај ње исјекли, да ђаволи не смију већ на њу долазити, те се од тад почела та вода пити а ђаволска пећина калуђеровачом звати.

Да су у тој пећини калуђери долазили свједочи њено садашње име „Калуђеровача“ а тако и онај крст исјечени крај водене каменнице. Мјештанима није нигда од потребе то било чињети ни из каквог узрока, а тако ни путницима никаквијем, јер је то мјесто увијек далеко било од пута и биће вјечито јер је ту свагда била пустиња и бити ће. Па кад су и у овако много скривену пустињу доспјевали калуђери — по томе јединоме

трговац. Воће својим лијепис изгледом служи свијема на уживање, а плод од истог, поред малог труда, доноси доста користи. Баш са тијех особина, требао би сваки да гаји воће, у колико му вријеме и простор земље дозвољавао буде. Да би пак могао сваки одгајити такву воћку, од које ће имати више и бољег плода, то ево пружамо врло кратка упутства о сађењу воћа, па нека се при раду по истом управља.

1. Положај.

Правило је опште у воћарству, да воће успијева више мање свуда, гдје год успијевају стрмине (шпелница, јечам, обас и раж). Стрмине се гаје у равницама, као и на висинама до извјесног степена. Према овом види се, да је наша домовина, (овдје се мисли Србија, по важи и за Црну Гору, Ур.) са малим изузетком са свим подесна за воћарство.

И ако је ово опште правило, опет онај, који хоће воће да сади, треба да обрати пажњу на положај, да је заклоњен од хладних сјеверних и источних вјетрова; јер у таким предјелима владају позни мразови, који штетно упливишу на заметање плода по цвјетању. За такве положаје треба изабрати издржљивије сорте, које доцније цвјетају. Оваких положаја може бити у равницама, као и на косама.

Благе косе окренуте југо истоку, југу и југо-западу најподесније су за гајење воћа; док на против сјеверне и источне нијесу подесне због хладних вјетрова. Више пута пак дешава се случај, да су и оне подесне, али то ће бити само онда, ако су заклоњене од вјетрова каквим другим брежуљцима.

Са гајењем стрмнина иде упоредо и гајење винове лозе. Дакле у предјелима гдје она успијева могу се гајити и све боље сорте воћа, које се зове општим именом „поснасно воће.“ У колико је положај виши, у толико више ницезава гајење воћа, а мјесто њега долази издржљиво воће за ширу употребу.

Положај треба изабрати такав, гдје сунчани зраци више и дуже времена падају а да није одвећ заклоњен, те да се промаји ваздуха правилно врши. Све боље сорте воле овакве положаје.

Гдје владају јаки вјетрови и олује, тамо треба садити онакве сорте, које јако и брзо расту у дрвету и које имају ситнији плод.

2. Земља.

Воће у опште напредује у свакој земљи која је топла, умјерено влажна и која није одвећ стегнута. Дакле кречне, пјесковите и глинасте пловаче, најбоље одговарају горњим условима. Ако је земља сува, мршава и пјесковита, па још ако јој је и здравица одвећ стегнута, онда воће на њој не успијева добро — болује.

Ако земља нема горњих својстава, а нарочито ако је здравица одвећ стегнута, то треба предузети прекопачање земље у дубину и ширину 1 метар. Сваки издатак учињен око овога рада исплатиће се троструко, само кад се узме у обзир, да воћка у прво вријеме добија овим све оне услове,

могло би се довољно знати колико је мука подносило калуђерство у некијем времену.

За шупљину те пећине унутра (у дужину) прича се ово: више стијена у којима је та пећина има једно село које се зове Црна Гора. Оно је напонавише над пећином за 21/2 сахата далеко. Причају да је једном пало једно бизе (ловачки пас) у једну јаму безданицу на Црној Гори, и да је последице исто бизе изишло на грло те пећине Калуђероваче код ријеке Таре; дакле изишло у 21/2 сахата даљине од јаме у коју је пало.

Прије десет година покушавали су двојица дознати да ли је тако далеко кроз земљу отишла ова пећина. Они су спремили доста поуздана виђела, и ако би им се једно угулило да биху могли одмах друго угудити. Пошто су кренули њеном шупљином, одмах су виђели да та шупљина не води све једнијем правцем, но да је укривљена на више мјеста. Идући тако, на више их је мјеста предусретало мање и више камење, које им је ваљало на њека мјеста обилазити а на њека се пењати и преко њих прелазити. Тако исто примјетили су да пут њене шупљине по на неколико се пење све на понавине; те се по томе и може мислити да би зајиста та шупљина извела у село Црну Гору које и јест много узвишено над овом пећином.

Најпослије су ови двојица нагацили на једно језеро; око њега по пржини находили су трагове од некаквије животиње.

Они су кажавали, да је тај траг

који су јој потребни за њено развиће у млађаном добу.

Ако је земља, која је намијењена за засађивање, подводна, то се мора одводњавати. Ако је ово немогуће, онда се праве уздигнућа у виду насипа од 4-5 м. ширине и 1 м. висине, или уздигнућа — хумке — ондје, гдје се поједина воћка хоће да засади.

3. Избор врста воћа.

Све воће не успијева у сваком положају. Свака врста воћа тражи колико толико земљу која њој годи. Према томе, не би било од штете да се зна, какву земљу захтијевају поједине врсте воћа.

Јабукe успијевају у свима отворенијем положајима и воле доста стегнуту и умјерено влажну земљу. Боље сорте успијевају без изузетка у свијем виноградским положајима. У вишим положајима успијевају издржљиве сорте.

Крушке захтијевају лаку земљу са дубоким и пропустљивом здравицом, земљу уз то храњиву а положај отворен. Тешке, мочарне земље нијесу за крушке, јер је плод неукусан.

Шљиве траже умјерено влажну, али не и подводну земљу. Успијевају добро у равницама и на омањим брежуљцима. Хладне и високе положаје не подносе.

Трешње подносе лаку, трошну и пјесковиту земљу. На овакој земљи дају мање приноса, а на мало тежој и плоднијој земљи више. Могу се садити и по свима сувим и топлим брежуљцима.

Ораси успијевају у свакој земљи и у сваком положају. За воћњак орах није препоручљив са свога бујног пораста и крупног лишћа, које заклања остало воће. Отворена мјеста, авлије, орајци и т. п. то су мјеста за ораје.

4. Растојање за воћке.

Кад се воће у воћњаку сади, онда се прво обиљеже редови. Сади се трбугаоно, тако, да је спреху двије воћке у средини другог реда поједна. Овако посађено воће, изложено је упливу сунчане свјетлости и промаји ваздуха, што је врло потребно за добро успијевање воћа.

Воће у воћњаку сади се у растојању, како ред од реда, тако воћка од воће 6—7 мет. Оволико треба да је растојање кад се у воћњаку сади више врста воћа. При овом растојању добро је садити, између сваке двије крушке, трешње или јабуке, по једну шљиву, вишњу или друго које воће кратког вијека. По времену старости најприје издају у роду шљиве, вишње и т. д. које се онда морају подејити а за оставише тиме добијају више свјетлости и ваздуха.

Кад се по једине врсте воћа саде чисте у воћњаку (т. ј. без других врста, но само једна н. пр. јабука), онда треба узети растојање: за крушке, јабуке и трешње 7—8 мет.; а за вишње, шљиве, мушмуле, праске и т. п. 5—6 м. Ако се воће сади поред путова, онда се узима растојање: за крушке, јабуке и трешње 8—10 м., а за остало воће 7—9 м.

(стопе) сличан стопама мале поверојене ђеце. Чим су наступили на ово језеро почело им је виђело умирати; оно залуд су му придовавали јакоме, опсе се угулило. Поред туљена виђела и они су опајали неку велику тежобу и задушивање у њихове животе. Они као прости чобани нијесу знали да може бити таквог мјеста и ваздуха који није ни за живот човјечи ни за горење огња, као што је добра прилика да је и ту тако било; но су они помислили да им то ђаволи туле тај огњ и да их они онако загушују, те су онако поплашено јурнули натраг мраком без виђела. Пошто су отале неколико одмакли опет су угудили виђела и једва живи на свијет изишли. Бог зна преострављени, оба су се побољели, од које се болјести један већ ни дизао није; а ни онога другог већ није жеља била тамо њи.

Правна мјера дажипе њиховог пута кроза земљу не зна се, почем они нијесу мјерили; а причали су да су много ишли.

Не далеко од ове пећине налазе се још двије пећине као значајне од старине. Једна се зове Бадњина а друга Загонска Пећина. И народ прича, а има и доказа, да су се у њих Срби крили и зазиђивали од Турака. Они су се тврдили и зазиђивали ако би од потребе било; али нико не зна казати да су Турци дотле допирали у те врлетне стијене.

Јован Лаушев
учитељ.

Растојање између воћа у напшацима може бити као и у вотацама. Гдје се воће између воћа да гаји каква сточна биљка, која ће се косити у зелен или за сијено, онда се узима растојање 15—20 м. Оволико се узима растојање и кад се воће по њима гаји.

5. Приправљање земље и копање руна.

На мјестима гдје ће се воће да седи, копају се рупе, којих се ширина и дубина управља према својству земље. Ако је земља у орници плодна а у здравици пропустљива, онда ширина појединих руна треба да износи 1½ м. а дубина 60—70 см., на против, ако је земља у здравици непронетљива, тешка, каменита, онда ширина треба да износи 2 а дубина 1 метар.

Предузима се и риљање, по због скупоће самога рада није за препоруку. Може се препоручити за воћна растила.

При копању руна треба одвојити плодну горњу земљу за себе а здравицу омет за себе. Копање руна најбоље је предузети у јесен, јер се земља упливом мраза тако измрви, да је врло подесна за сађење. Ако је земља слаба, онда треба приправљати добро згорелог ђубрета. *)

6. Вријеме сађења.

Најбоље је садити воће у јесен, и то раније, да би се оне мале жилице образovati и у земљи ухватити могле. Зато је добро воћке још прије пошто лист потпуно опадне, почети садити, па продужити до прве половине Новембра, само ако томе не стане на пут рђаво вријеме — снјег, киша, мраз. И ако је ово опште правило, то опет има изузетак. У лакшим, добрим земљама, заклоњеним положајима, — сади се с успјехом у јесен; док у ладним и тешким земљама, положајима изложеним јаким вјетровима, у прољеће. Сађење у прољеће има још и ту добру страну што су рупе ископане за воће у јесен те је и земља ситнија и удеснија. Сађење у прољеће отпочиње како мразови престану на све дотле док не крене сок.

7. Сађење воћа.

Пошто су рупе ископане, приступа се самом сађењу. Ако су рупе мале, управља толике, колике су и жиле, онда се не меће испочетка земља у дно рупе, на против, ако су рупе велике, онда се исте до половине на 15—20 дана пред сађење напуне земљом, те да се иста слегне. Ако се хоће да ђубри, онда је добро узети згорелог ђубрета и помијешати са избаченом земљом. Ово је добро употребити ондје, гдје је земља слаба а нарочито здравина.

Прије сађења, у средини сваке рупе пободу се по један колац — тачка, који треба да је толико у вишини да допре до пола круне. Ово коље добро је нагорети у ватри прије употребе, и то онај дио који ће се у земљу забостити, јер тиме се спречава труљење. Пошто је коље побито, прогледа се, да ли стоји у правој линији и да ли у сваком правцу образује правилне врте.

Пошто је коље намјештено, онда се у рупу нагрне неплодне земље толико, да се и за воћку остави празнина гдје ће се она метути.

Прије сађења сасјеку се све површене и изгњечене жиле до мјеста повреде. Сасјек треба да је кос, да иде од унутрашњости ка спољашњости воћке тако, да сасјечена површина дође свом равнином на земљу. И сувине дуљачке жиле такође се подсеку.

И круна воћкина мора се сасјекти. Воћка, која је из растила извађена има 4—5 и више грана које су на стаблу разном размјештене. Од ових остави се 4—6 и сасјеку се на 4—5—6 пунољака, и то: јаче гране на више пунољака а слабије на мање. Зарез мора бити кос, (да иде изнутра ка пољу) и више пунољака да се свршава на 1½ до 2 м. Остале непотребне гране сасјеку се до стабла. Све ране учињене овим сасјецањем, морају се замазати jakim ђепком. Главна грана, која иде у вшину орезује се на 2—3 пунољака више него ли споредне.

Овако приправљена воћка, спусти се у ископану руну и тако постави, да стабло стоји сасвим усправно. Главно је сад пазити на то: да воћка не дође у земљу дубље, него што је била у растиду, или другом ком мјесту, гдје је она до тог времена гајена била.

На жиле треба пазити и раширити их у наоколо тако, да нијесу у близини једна другој. Кад је и ово свршено, онда се на жиле нагрће ситна земља и воћка се полако продрма, да земља потпуно што боље празнине око жила. Кад су све жиле покривене, онда се воћка повуче мало у вис и утврди у свом правцу. Сад се земља пакљиво нагрће и по мало таба, а може се, ако има, и водом залити, што је препоручљиво за прољеће сађење. Кад је све ово извршено, онда се заоставља

*) Ко извади мртвицу (цјелицу, здравицу), који један научавак, пак је разастре ово највише на четири прста дебљине и тако остави барем осам мјесеца, да се разабере и начини сунце и арши, тај може рећи да се добро нагнано. Ако ли још и напшати и староножином тад се два добра састадоше.

земља скупи тако, да око воћке образује круг узвишен у наоколо, а у сриједи да је удољасто, те се тако спречава отицање воде, па долази она усљед заливања или кише. Ако се воће сади на узбрдицама, онда се на мјесто круга прави дојукруг повећи с доње стране, који воду у случају кише и иначе задржава.

При јесењем сађењу добро је, ако се око воћке посје подебљи слој сламе или лиша, што ће чувати жиле од мразова. Код прољећног сађења добро је опет покрити земљу са танким слојем ситног ђубрета, који ће одржавати равномјерно влагу и давати воћци храну.

Овако посађено воће веже се за колац — тачку на 2—3 мјеста. За ово је добро употребити сламљу ужад, врбово пруће и лику.

8. Њега посађеног воћа прве године и доцније.

Пошто је сађење као што треба извршено, то треба воћу указати и његу, која се састоји: у заливању кад је јака суша преко љета, у окопавању и орезивању — удешавању круне. Заливање и окопавање лако је извршити, но при орезивању треба смотрено радити.

Казато је напријед при сађењу, да треба орезати на воћци главну — вршину — грану на 5—6 пунољака, а споредне на 2—3. Првог љета избиле су по 3 гране из 3 остављена пунољака на свакој споредној грани. Из крајњих пунољака избиле су продужне гране. Сад се све ове продужне гране орежу на 4—5—6 пунољака према својој јачини, а све споредне — средње гране на 2—3 пунољака. Ако има сувинишних средњих грана, које дају круни рђав облик, те се ове сасјеку до стабла. Сасјечене споредне гране служе на то, да образују плодно дрво.

Ово се орезивање продужава у четвртој и петој години, и то: продужне гране орежу се на 4—6 пунољака, а остале гране, или се скрате, или сасвим униште.

Вријеме сасјецања — орезивања јесте прољеће, пошто престану мразови. Послије сваког орезивања треба замазати ране каквијем лијепком, јер се често дешава случај да горњи пунољак због тога пропадне.

Пете и шесте године предузима се орезивање читавих грана. Доцније, сваке друге или треће године, треба очистити суварке и гране, које су поломљене било ма којим случајем. Све гране које су непотребне или узукрштане, треба посјекти, да би се тиме олакшао приступ свјетлости и ваздуху.

Доцније треба све „водене изданке“, који се у круни појавили буду, уништити, јер они расту на штету осталих грана. Ако би било празног мјеста у круни, а овакав се изданак појави, онда га треба оставити да то мјесто попуни. Ране се све као што је напријед казано замажу ђепком.

На воћу појављује се и маховина, која живи од сока, а служи и као легло разним инсектима. У прољеће по влажном времену, ова се мјеста чисте са каквим тупим ножем, или што је боље са онтром четком. При чишћењу треба пазити, да се кора не повриједи. Послије чишћења добро је окречити стабло кречном водом. Кречење је добро још и у јесен предузети, јер тада се спречава размножавање маховине, а јаја разних инсеката уништава.

(„Тежак.“)

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

ПРОМЕТ ДОМАЋИЈЕХ ПРОИЗВОДА У ЦРНОЈ ГОРИ.

Опш., 13 марта 1887.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Руметиново брашно, ока по 7 н. — Сир, ока по 50 н. — Масло, ока по 1 ф и 40 н. — Дуван, ока по 50 н. — Суве смокве, ока по 12 н. — Риба крап, ока по 20 н. — Пасуљ, ока по 13 н. — Коже овчје, комад по 1 ф. — Волови, цијена по комаду 50 ф. — Вуна, ока по 68 н. — Дрва, товар по 30 н. — Тумур, ока по 2 н. — Сијено, ока по 2—3 н. Јаја, комад по 1 н.

Ријека, 14 марта 1887.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Говеда, цијена по 30—50 ф. — Јуна, цијена по 9—12 ф. — Свиње, цијена по 2—10, све по комаду. — Риба крап, ока по 20—40 н. — Жито, багаш по 1 ф и 10 н. до 1 ф и 19 н. — Пшеница, багаш по 1 ф и 70 н. до 2 ф и 4 н. — Пасуљ, багаш по 1 ф и 53 н. до 2 ф и 4 н. — Кртола, ока по 4—7 н. — Подгорички дуван, ока по 60—80 н. — Дограм, ока по 68—90 новч.

Подгорница, 15 марта 1887.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Говеда, цијена по 20—45 ф. — Телад, цијена по 5—9 ф. Овце, цијена по 3—4 ф. — Свиње, по 2—8 ф. све по комаду. — Руметин, ока по 10 н. — Пшеница, ока по 13—15 н. — Јечам, ока по 8—9 н. — Овас, ока по 7—8 н. — Пасуљ, ока по 14—16 н. — Кртола, ока по 3—5 н. — Зеље, ока по 4—6 н. — Ситни лук арпаџик, ока по 22—25 н. — Пори лук, ока по 3—4 н. — Сир, ока по 33—45 н. — Масло, ока по 1 ф. до 1 ф. и 20 н. — Дрва, товар по 35—45 н. — Сијено, ока по 4—5 н. — Јабукe, ока по 20—25 н.

Даниловград, 15 марта 1887.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Говеда, цијена по 20 ф. и 40 н. — Овце, цијена по 3 ф. и 6 н. — Свиње, цијена по 2 ф. и 72 новч., све по комаду. — Дуван, ока по 90 н. — Коже, комад по 70 н. — Риба ока по 40 н. — Руметин, багаш по 90 новч.

Никшић, 16 марта 1887.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Волови, цијена по 16—30 талијера. — Краве, цијена по 8—9 тал., све по комаду. — Руметин, ока по 11—12 н. — Јечам, ока по 11 н. — Раж, ока по 11—12 н. — Пшеница, ока по 14 н. — Дуван, ока по 51—60 н. — Резани дуван, ока по 85 н. — Руметиново брашно, ока по 12 н. — Зеље, ока по 14 н. — Риба, ока по 50 н. — Кртола, ока по 3 н. — Укљеве, ока по 34 н. — Зеље, ока по 4. новч.

Опш., 20 марта 1887.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Руметиново брашно, ока по 7 н. — Сир, ока по 60 н. — Масло, ока по 1 ф. и 30 н. — Дуван, ока по 55 н. — Риба крап, ока по 20 н. — Риба кубла, ока по 30 н. — Риба јегуља, ока по 30 н. — Пасуљ, ока по 13 н. — Суве смокве, ока по 13 н. — Овчје коже, комад по 95 н. — Вуна, ока по 68 н. — Волови, цијена по 50 ф. — Коже, цијена по 8 ф., све по комаду. — Ситни лук арпаџик, ока по 28 н. — Јаја, комад по 1 н. — Кисјело млијеко, ока по 11 н. — Сијено, ока по 2—3 н. — Дрва, товар по 30 н. — Тумур, ока по 2 н. — Клак, ока по 2 новч.

Вир, 20 марта 1887.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Волови, цијена по 40 ф. и 80 н. — Свиње, цијена по 4 ф. и 58 н., све по комаду. — Жито, багаш по 1 ф. и 10 н. — Дуван, ока по 85 н. — Сочиво, багаш по 1 ф. и 70 н. — Ситни лук арпаџик, ока по 34 новч.

Даниловград, 22 марта 1187.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Говеда, цијена по 20 ф. и 40 н. — Овце, са јагњадима цијена по 2 ф. и 72 н. — Коже, са јарадима цијена по 3 ф. и 6 н. — Свиње, цијена по 2 ф. и 72 новч. све по комаду. — Вуна, ока по 90 н. — Коже, комад по 70 н. — Риба, ока по 70 н. — Дуван, ока по 90 н. — Руметин, багаш по 90 новч.

Бар, 23 марта 1887.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Руметин, багаш по 1 ф. и 20 н. — Пшеница, багаш по 2 ф. и 24 н. — Јечам, багаш по 1 ф. и 30 н. — Сир, ока по 51 н. — Вуна, ока по 85 н. — Риба крап, ока по 42 н. — Риба кубла, ока по 42 н. — Укљеве, ока по 24 н. — Дуван I врсте, ока по 60 н. — Дуван II врсте, ока по 42 н. — Тумур, товар по 68 н. — Дрва, товар по 20 новч.

Ч И Т У Љ А.

ЛАЗА НАНЧИЋ

Тек што јависмо читаоцима, да ћемо „и ми коју рећи“ о књижици Лазе Нанчића „Рецимо и ми коју“ (одговор на брошуру др. М. Полита Десанчића), долази нам глас да је бони Нанчић преминуо. „Србобран“ бр. 34 доноси ове помене о покојнику:

„Лазе Нанчића нема више! Прекисноћ нам допадоше при гласи од „Заставе“ да је Лазе умро у Вршцу на крилу своје остарјеле и ојађене мајке.

Он је тип и предетавник српских бораца, нове српске омладине.

Лазе се родио у Вршцу 1855 године. Гимназију је учио у Темшвару, Сегедину

и Ход-Мезе-Вашархелу. Медицину је учио на бечком и градачком свучилишту. Још као ђаком почео се бавити белетристиком. Његове су приповијетке из народног живота, а нарочито из историје банатских Срба љепота и украс српске књижевности. Нанчић је готово једини код нас представник новије историјске приповијетке.

На политичко поприште Нанчић је изишао први пут са „Српством“ у Вршцу. Од колике је важности био овај лист у оно доба, кад се почела распадати српска слободна странака, то најбоље доказује и признање наше старије омладине.

У највећем раду Лазе буде осуђен на годину дана затвора ради чланка „Српској омладини“, из којег изиђе пред Петровдан прошле године. Он је као јунак и философ издржао свој затвор и у њему изradio безброј драгоцених расправа, чланака и приповиједка. Дакле ни у тавници није дријемала његова душа и ум.

По тек што Нанчић бјеше изишао из затвора и наставио јаван рад, уредник „Заставе“, Томић, допаде затвора, те он прими уредништво листа. Држао је „Заставу“ мушки и високо докле се Јаша избави, па му је предаде и оде својој кући у Вршцу да потражи лијека и да се одмори, ал га на жалост не нађе, већ га нестале.

Нанчић је 1875 учествовао у босанском устанку, а 1876 у српском рату на Јавору у чети војводе попа Жарка, и на Дрини.

Лазе Нанчићу, милени брата и друже, храбри борце српски, напиту српске омладине, бог да ти прости твоју честиту српску душу и слава ти!

„Браник“ овако пише:

„Јуче је стигла из Вршца тужна вјест, да је тамо јуче у јутру преминуо Лазе Нанчић, српски књижевник и новинар.

Кога смрти покосила је један живот, који је за свог кратког трајања много покушавао а доста и урадио.

Лазе Нанчић родио се у Вршцу г. 1854. Гимназију је учио у Вршцу, Темшвару и Вашархелу. Затим је слушао медицину у Грацу и Бечу. Год. 1882 покрене у Вршцу лист „Српство“ и издавао га до краја 1884 год., кад је ступио у уредништво „Заставе“ гдје је остао до смрти своје. Три мјесеца прошле године био је и уредником „Заставе“.

Лазе Нанчић почео је врло рано да ради на српској књижевности. Писао је много по српским листовима и по њемачким социјалистичким часописима.

Радња Нанчићева креће се у два правца — књижеван и новинарски.

Као књижевник нарочито се бавио приповиједачком књижевношћу. Колику цијену имају његове приповијетке, пресудиће беспристрасна стручна критика. Али ми овдје хоћемо да истакнемо једну страну књижевног рада Нанчићевог, гдје је по нашем мишљењу Нанчић био јак. То је вјерно фотографисање типова из нашег народног живота. У томе је Нанчић био особито вјешт.

Нанчић је био необично вриједан. У пети мах писао је подлиске и политичке чланке, пуно књижевне листове приповијеткама, уједно је писао и шаљиве ствари.

Да се осврнемо и на политичку и новинарску радњу његову.

Нанчић је био отвореног карактера, и само су околности на њега утицале, што није могао да развије своју радњу онако, како је он мислио. По свом најдубљем убјеђању, припадао је он социјалистичкој странци. Он то своје убјеђење никад ни крио није. Ми смо у њему гледали свог политичког противника, ми смо осуђивали правда његовог рада, али и противнику признајемо оно, што му припада.

Њега нијесу раснијале недозвољене амбиције. Радио је, мучио се, а за накнаду мало се обзирао. Овим што се у својој политичкој борби више држао ствари, и природа његове борбе није имала ружно обиласје. Од три мјесеца овамо није могао радити, и што се за то вријеме догодило не може се он осуђивати, нити треба да буде његова успомена додирнута незаслужним пјегам.

У свом друштву он је управо уносио мисли. С тога ће губитак смрти његовом бити тамо ненакнађен. Већ болијест његова, оставила је траг у средњити радње његове.

Због своје политичке радње био је Нанчић више пута затваран, по то га није поколебало. Свом увјерену остао је вјеран. У приватном животу био је Нанчић поштен и добродушан човек.

Српски народ изгубио је у њему једног свог вјалног члана, који му је могао бити од користи.

Лака му прна земља!

Породица покојникова јавља:

„Тужним срцем јављамо свима сродницима и знацима жалосну вјест, да нам се наш мили син, брат и шурак Лазе Нанчић публициста, у 32-ој години живота свога 16 (27) марта т. г. у 11 и по часова у поноћи после кратког али тешког боловања у вјечност преселио.

Тјело покојника предаће се матери земљи, по обреду православне цркве 18 (30) марта у 4 сата послје подне.

У Вршцу, 17 (29) марта 1887.

Вјечна му успомена!

Тинка Нанчић, мати. Јулка Илић, рођена Нанчићева, сестра. Др. Бранко Илић, зет.⁴

ЗАДЊИ ПОЗИВ ЗА КАЧИЋЕВ СПОМЕНИК.

„Наши дједи сагрђенише тешко.
Нехотајући брата, као брата:

„Али кад се покора наврши,
Коју нам је Господ записао:
Тад ће жиди полетит љубави
Како муња кад се ужицави.“

Милован.

На помолу 18 а вијека наш народ на Југу Словинском изморио и онемогао, што е дуга ратовања са љутим Османлијом, што е своје домаће неслоге и политичке хи-тролије субјективна, неизбежним удесом, ко сиротан, бијаше запао у душевно мртвило. Срећа и то баш дуго не било!

Кољеновић, лучки пјесник Милован, оној маром и тежњом за народним Ускр-сом, натјегну виле-гуслу и у свом „Разго-вору угодном народа Словинскога“ прибра давине, мило спомену старе славе и поброји разбоје и наше јунаке, те простим слогом показа, да смо синови јуначког кољена и да у раду и слози имамо тражити мелема својим јадовитим ранама. Кроз свјетске згоде наш је злопатник и често залазио у љуте јадикове кланце, ну своје ерцености и самосвијести не изгуби и да-нас поносом хрли к свому Ускреу. Да га свјетски вртлог, лукавост и насиље туђина не попи, има без сумње благодарити својој живаљавој нарави најприје, пак души му прираслој „Пјесмарици“ Качића.

Том свом миљенику народ се је одавно желио бар неколико оджигити, и кроз подниси одбор, унутраг 2 године, позвао је и до циглог родољуба, да свој новчић у толи лијену сврху допринесе. Збиља, и ако је опће народ огуљен те се бори за жатак, пак у мало, харно се је озвао јер је одбор већ примио око 10.000 флорина.

Данас пак, веселим срцем, одбор јавља, да је наш врли умјетник И. Рендић основу изградио за споменик, и требовник, уз замјерни прегор, поднио.

Него сво јада нашега! Споменута свота била би ове недостатна, да се умјетнички изведе његова красна основа.

Наша белетристка, лично заступана по „Вијенцу“ и „Балкану“, надамо се да ће речену основу донијети на оглед умној публици. У тој нади најучтивје позивљу се вјентаци и умници, да чим прво, ил кроз народна гласила ил непосредно овом одбору изјаве своје назоре и савјете.

С првим лиша о. г. одбор ће, уважив вјештачке опаске и у савјету са обљижним родољубим, утаначити грбове и натписе за све четири стране споменика, и одмах ће умјетнику повјерити изградбу.

Споменик ће се открити на красном тргу у Макарекој у коловозу ил рујну годину 1889. Сизат ће 750 цм. Подножје ће се разним мрамором украсити, а кип ће се истући из карареког бијелца II врте. Једна-нак ће се на гробу пјесникову открити и спомен-плоча са попреем.

У своје вријеме одбор ће пак особитим прогласом установити свечани дан открића, и назначити свечаности при том лијеном народном часу. Даче, ако се изрод, ко што позувано држио, харно некаже, постарат ће се и за једно просто, овео јестито и без погрјешака приређено издање „Пјесмарице“¹⁾ и по могућности за друго украшено, и за спомен књигу, у којој ће се милодаритељи харно побројити са дотичним припосом, уз точан рачун одборов, са пригодном пјесничким и књи-жевним умотворинам.

Свијем досадишњим марним родољуб-им и славним градеким поглаваретвима и обљивам, који допринијеше своју јабуку, у име народа најхарније се овим благода-ри.

Да се пак све речено часно и прам народу и пјеснику лично изведе, света је дужност потписаному одбору још једном најемјерније замолити сва она главна град-ска поглаварства и општине у Далмацији, Хрватској и Славонији, Истри, Босни и Херцеговини, као и родољубна друштва у домовини и туђини, те све патриоте, а заједно велечасне жупнике, навлаш оне који до данас недопринијеше свој дарак, да се прегорно пожури, и тко каном, а тко шаком, а за образ свог народа, да пружи издашну припомоћ. Код оваке на-р дие части не би се смјела опетовати она мученика препорода нашега:

¹⁾ Каквим честим и крупним погрјешкама управ-су натрана, особито ваљда спекулативна издања „Пјесмарице“, управ је гроба и срамота!

„Док је до ријечи, — колски жар!
Колико воље — за свету стар!
Али нех тко год — дирне нам жен:
Сваки и задњи — поштегне...“

Неима двојбе: *bis dat qui cito dat*, и с тога молимо све оне славне општине, које су јур означиле свој принос, кано и поједине патриоте и славна уредништва, која су што сабрала, а и пододборе, да без одлаке доставе одредијељен ил побран милодар.

Мар и прегор свијет обвладаше и у далеке пучине сегаше, пак ћемо и ми при овој племенитој намисли цијелом свијету казати, да смо харни и да умјемо штовати свој понос и славити угледнике, те да и у нас куца зор душа, која на Олимпи диже и части све што је племенито.

Подписани одбор, поуздан у патриотизам јуначког народа, по пучку смије рећи: „с милим Богом све се може“, а са личним пјесавцем „Огњашара“ завршити: јер у накрет људској стоји он нашча напред, напред!

Градац у Приморју, 15 ожујка 1887.

Одбор за подигнуће Качић споменика
Председник: Тајник:
П. Андријашевић. Јуре Вежић.

Читамо у „Босанској Вили“:

За познатог епископ књижевника Ми-ту Поповића, који се због болести налази у Пентанској лудници, чули смо да што који дан, здравље му се све на горе окреће. Тако је јадник ослабио, да га човек не би могао познати, те се угасила и потоња искра наде на оздрављење.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Уткривање с Тесарем.) Јед-ном нептанском листу, „*Budap Journal*“ причао је тамошњи кипар Д. ову смије-ну причу:

„Питате ме, где сам за толико, те ме нема ни у кафани. Ја сам сад радим велико попреје краљеве (Тесарево), а кад буде готово, позајмићу га мајистрату или којој другој власти Будапеште, да бима-ли вада при руци краљеву слику за све-чане прилике. Давно сам већ био науино то изградити, кад је оно краљ отворио бо-ницу у Будиму. За краљев дочек украсили су били трем те намјестили и краљеву по-преје од гинса под гране и вијенце. То попрее позјамили су од књижаре Р., дру-гога није било у Будапешти. Њег. Вели-чанство је освештао боницу врло свечано, а кад крену, погледа на своје попрее те виде да је на једном крају окрњено; сје-де на кола и повезе се у Андријашевићу улици, у умјетнички дом, да отвори ме-ђународну умјетничку изложбу. Све лијено и красно, но и тамо су требали краљеву попрее за украс трема, па како није било другог до оног те је ови час красило трем будимске бонице, ваљало је то исто попрее брже боље, прије но што стигне краљ, препијети у умјетнички дом. Тек је кре-нуо краљ из бонице, натоваре попрее на најбржи фијакер, те гони, тјерај што се игда могло. Фијакер се уткривао са кра-љевим колима. Узалуд је кочијаш махао бичем са дворске кароце фијакеру да лакше гони, овај се на то не осврташе, но лети као манит и заиста престижне краље-ва кароца те стиже пред умјетнички дом, два минута прије краља. Одборници брзо макосе попрее с кола, ставише га на сиремљену основу те, кад краљ уљеже у трем, већ га је ту поздравило и његово попрее. Ва истину, краљ као да се зачу-дио, што је то попрее исто онолико окр-њено као што бјеше и оно у боници бу-димској, но ипак не рече ништа, те се свечаност отварања и ту лијено сврши. — Но да се краљ не би више морао уткривати са својом рођеном сликом, ја сам на-укио да му изградим лијено попрее, те кад опет буде освештао једанак на два мјеста, могу одборници узјамити једну слику од мене, а другу од књижаре Р.“

(О света пјевачици.) Из Уашиг-тона јављају овај догађај те се десно славно пјевачици Аделини Пати:

„Пресједник Уједињених држава Сје-верне Америке био је науино дати велику част у своме двору те је и славну пјева-чицу био, за времена, замолио, да зачини ту част својим доласком. Такви позив у „Бијели Дом“ сматрају у Америци као највећу почаст, као заповијед, којој нема поговора. Највиша и најбогатија лица оти-мају се за тим одликовањем. У пркос то-ме бјеше г.ђи Пати по Ђуди, да у пошљед-њи час поручи домаћину, да му она не може доћи. „Аристократија“ уашигтонска била је огорчена с те неучтивости у пје-вачице, коју је сва Америка онако слави-ла. Науино осветити јој се на особити и врло осетљиви начин. Послије неколи-ко дана бјеше заказана у опери „Луција“, коју ће пјевати Аделина Пати са својим

мужем Николинијем. Позориште је било, као навијек, распродато. Само што је на мјестима, с којих је иначе најотмјенији свијет Уашигтона слушао пјевање божан-ствене умјетнице, сад сједила сама најго-лија и најближња фукара, која је доби-ла биљете бесплатно. Пјевачица је била љута као гуја. Сваку пјесму те је она за-пјева, пјевала би једанак и сва та свјетина у бесконачној, промуклој граји. На пошљедак, нехтједје пјевачица изаћи на позорицу. Но на то се подигне таква вика, такви урне-бес, да се не може описати. Пријетилие јој, да ће је раскидати на комате, ако не испјева до краја. Није могла, сиромашница, на ино, но учинити по захтјеву. Те је тако она, која се прије неки дан људљиво по-носила од најљепшега друштва главнога града Америке, морала сад угађати својим најумиљатијим гласом најгрђем олошу и смету тога града.“

(Стогодишњаци у Пруској.)

— Приликом деведесетог рођен-дана Цара Виљема напомиње један берлински лист, на основу пошљедњег бројења народа, да је тог истог дана било у пруској држави још преко 5600 чељади од преко 90 го-дина, а међу њима је преко 200 прешло ето година. Врло је занимљиво видјети, ка-кве су врте ти стогодишњаци. При бро-јењу 1 децембра 1885 било је 1703 мушка и 2766 женскијех лица од 90—95 година, 306 мушкијех и 641 женско од 95—100 година, а 72 мушка и 160 женскијех пре-ко 100 година. — Од ових пошљедњих било је 70 у 100-ој години, 32 у 101-ој, 25 у 102-ој, 26 у 103-ој, 7 у 104-ој, 16 у 105-ој, 20 у 106-ој, 12 у 107-ој, 5 у 108-ој, 5 у 109-ој, 5 у 110-ој, 3 у 111-ој, 2 у 112-ој, и по 1 у 115-ој, 117, 118 и 120-ој години. Два најстарија лица бјеху мушка; г. 1765 рођени бјеше удовац, а рођени 1767 још ожењен. По тијем се бројевима види да женски род много дуже живи од мушког, управо да у дубокој старости има више баба но стараца, јер од 5648 лица преко 90 година има 3567 баба а стараца само 2081. — Кад се испореде та старачка че-љад по свом породичном стању, видимо да је од 90—95 година било: Неожењених 77, ожењених 349, удоваца 1273, растављена од жене 4, дјевојака 178, удатијех жена 100, удовица 2483, пуштеница 5. Преко 105 година је било: Нежењених 4, ожење-них 7, удоваца 16, дјевојака 9, удате жене 3, удовице 33. По томе се види да дјевојке премашају нежењенике дугим вијеком више но два пута. —

(Обрада човјечје коже.) При чају нам старе приче, како је Жишка, славни војвода Хусита, завјетовао своје чешке јунаке, да му послје смрти одеру чапу и да је разациу на убојни доб, те ће непријатељи и од мртвог Жишке бје-жати, као што им је живи задавао страх. Чеси учинише по завјету свога војводе и заиста побјеђиваху навијек уз тутањ те завјетне коже. Сад се сјетио један Ингле-з у Лондону да се тим примјером користи те је приредио изложбу обичне кожне ро-бе, у којој сваки комад, а било је 24 ко-мада, бјеше од човјечје коже. Он је нашо да се наша кожа, кад се учини на особи-ти начин, може употребити најбоље за израду свакидашњих потребина. Изложене кесе, оковане златом и сребром, бјеху вр-ло лијене и врло јаке, и ако је кожа била необично танка. У женскијех превала са сребрним брњицама бјеше горња и задња кожа од човјека, као најмекша козја. И рукавице од оте грађе бјеху врло меке. У опште се сваки комад одликовао љепот-ом и трајношћу.

Њеке новине напомињу да је то пр-ви случај употребе човјечје чапре, послје Жишке. Но ми се сјећамо да је један бо-гат Ингле-з, има томе некијех двадесет го-дина, завјетовао своје напљеднике, да му послје смрти одскубу чапу, да је учине и да се на њој напише цијела Омирова Илијада у грчком оригиналу те да се то храни као мошти.

Мисле да ће се Париз брзо латити те нове моде, те ће се чути, како је ови ил' они момак умрло или се убио те завје-товао своју чапу драгој својој, да начи-ни од ње себи појас, ил' подвезице, ил' што јој драго.

Поруке уредништва и администрације.

Уредништву „Одјека“, Биоград. — Има њека два мјесеца, како не примамо „Одјека“ скоро никакво. За то вријеме једва смо смо добили два броја. — Молимо да погледате, где је кривица. Ни овдашња читаоница не прима редовно нашега листа.

Г. Милашу Церковићу, Тузина. — Ја-вљате нам да сте нам послали препијату још јануара мјесеца; но ми до данас нијесмо примили и ишта. Мора да је где зацело на пошти, погле-дајте. Шаљу вам се сва три броја те их нијесте примили.

Свијема сродницима и пријатељима јављамо тужну вијест, да се наш отац:

РИСТО Ј. МИЛАНОВИЋ,

послије погодишњег свог тешког боловања у 80-ој години свога живота, 14 марта о. г. у вјечност преселио, а сјутра-дан 15 о. м. у 4 сата послје подне, био погребен у гробљу св. Атанаса на ријечком граду.

Како свештенству и грађанству, тако пријатељима и сродницима, који учество-ваше при сироводу нашега оца, те тијем нашу тугу у неколико облакваше, изјав-љујемо најтоплију благодарност.

Ријека, 16 марта 1887.

Ожалошћени:

Саво и Лимо са матером Марицом.

ОБЈАВА.

У Грахову продаваће се, ради дугова, непокретно имање Јована А. Ковачевића, по имену мјеста: Челина, Крња Јела и Бранковица, с метехом. У сва три комада има 30 рала и 5 коса ливаде. На ту се баштину продају и двије куће стајаће и пола од једног дућана.

Ко би гођ желио од горјереченог имања купити, ваља да се пријави у суд у Грахово до 1 маја ове го-дине, јер се тим даном прекида јавна продаја.

Број 116.

Грахово, 26 марта 1887.

Канетан

АТИМ ДАКОВИЋ.

ОБЈАВА.

Гг. Свештенике и учитеље дољепод-писати обзанањује, да се код истог налази 50 унач извреног сјемеа свилених буби-ца, које је на дар послао пречасни госп-прота Лазар Еричевић, за распроставање овога кориснога производа у Црно-Гори. Који би желио од истога сјемеа добити нека се директно обрати што при-ће на подисагача да исто сјеме бесплатно добију.

Цетиње, 20. Марта 1887.

Филип Радичевић.

ОГЛАС.

PARIS

GRANDS MAGASINS DU

Printemps

NOUVEAUTÉS

Le **MAGNIFIQUE ALBUM ILLUSTRÉ** renfermant 587 gravures inédites de Robes, Confections, Articles pour toilettes de Dames et Enfants, Vêtements pour Hommes, etc., ainsi que la nomenclature de tous les tissus en Soieries, Lainages, Indiennes, Toiles etc. etc.,

Vient de Paraître.

L'Envoi en est fait **gratis et franco** contre demande affranchie, adressée à **MM. JULES JALUZOT & Co** à Paris.

Sont également envoyés **franco** les échantil- lons de tous les tissus composant les immen- ses assortiments du **PRINTemps**. (Bien spécifier les genres et prix.)

Tout achat à partir de 25 francs est expédié **franco de port** jusqu'à la frontière. A partir de 50 francs, toute commande pouvant être expé- diée en *Colis Postal*, est envoyée franco jusqu'à destination.